

Samoiniciativnost in podjetnost

Opisniki temeljne zmožnosti

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Svetovalci na zavodih za zaposlovanje, centrih za socialno delo, središčih za samostojno učenje, svetovalnih središčih za izobraževanje odraslih bodo s pomočjo opisnikov v knjižici veliko lažje spodbudili brezposelne k vključitvi v programe Usposabljanja za življenjsko uspešnost, saj jim bodo lahko na zelo preprost način in s konkretnimi primeri povedali, kaj vse se bodo v programu naučili.

Alenka Magajne, učiteljica

Naslov: Samoiniciativnost in podjetnost

Avtorji: Olga Veldin Bednjanič, Darja Brezovar, Mateja Chvatal, Ljuba Fišer, Darja Kušar, Alenka Magajne, Darij Olenik, Slava Šarc, Jasmina Šubic, dr. Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič, mag. Estera Možina

Uredniki: dr. Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič

Recenzenti: dr. Danijela Brečko

Oblikovanje: Črtomir Just, TRIK

Drugi sodelavci: Katja Bider

Financer: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Evropski socialni sklad

Izdal: Andragoški center Slovenije, 2013, zanj mag. Andrej Sotošek

Nelektorirano besedilo

Projekt financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport. Projekt se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete »Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja« in prednostne usmeritve »Izboljševanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.«

.....
CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

374.7(0.034.2)

OPISNIKI temeljne zmožnosti. Samoiniciativnost in podjetnost
[Elektronski vir] / avtorji Olga Veldin Bednjanič ... [et al.] ; uredniki
Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič. - El. knjiga. - Ljubljana :
Andragoški center Slovenije, 2013. - (Zbirka Na poti do življenjske
uspešnosti)

ISBN 978-961-6851-35-0 (pdf)

1. Veldin Bednjanič, Olga 2. Javrh, Petra
271480064

Vsebina

Knjižici na pot	4
O projektu	5
Metodološki okvir	6
Temeljna zmožnost	7
Temeljne zmožnosti v sodobnem svetu	7
Samoiniciativnost in podjetnost	8
Tabela z opisniki	9
Uporaba opisnikov v praksi	29
Pripomočka za delo z udeležencem	31
Kaj zmorem na področju samoiniciativnosti in podjetnosti	32
Moja samoiniciativnost in podjetnost	38
Priročni slovar	40
Splošni pojmi	40
Specifični pojmi	41
Viri in literatura	42
Iz recenzije	43
Dostop do gradiv in kompletov	44

Knjižici na pot

Ta knjižica je posvečena temeljni zmožnosti Samoiniciativnost in podjetnost.

Temeljna zmožnost Samoiniciativnost in podjetnost je razumljena kot zmožnost uresničevanja posameznikovih zamisli, ki vključuje ustvarjalnost, inovativnost, sprejemanje tveganja ter sposobnost načrtovanja in vodenja projektov za doseganje konkretnega cilja. Ta temeljna zmožnost je v pomoč posameznikom na delovnem mestu, pri razumevanju ozadja samega dela in izkoriščanju ponujenih priložnosti, pa tudi v njihovem vsakdanjem življenju in v družbi nasploh.

To je definicija temeljne zmožnosti Samoiniciativnost in podjetnost, kot jo opredeljuje Evropski referenčni okvir ključnih kompetenc oziroma temeljnih zmožnosti za vseživljenjsko učenje. Tudi razumevanje temeljne zmožnosti, ki je prikazano v knjižici, sledi tej opredelitvi, a ni zgolj povzetek uradnih opredelitev. Je tudi poglobljena refleksija temeljne zmožnosti v izobraževalni praksi s strani izkušenih učiteljev in mentorjev ter ekspertov, ki so se raziskovalno in teoretično ukvarjali s tem področjem. Ta refleksija je rezultat več kot enoletnega akcijskega raziskovanja v neposredni praksi izobraževanja odraslih. Upamo, da boste glas prakse v knjižici zaznali tudi sami. Uporabite jo kot koristno orodje pri svojem izobraževalnem delu z odraslimi.

Vprašali se boste kaj je opisnik. Spodnja definicija odseva naše razumevanje opisnika, kot se je postopno razvilo v procesu akcijskega raziskovanja, ki ga shematsko opisujemo v nadaljevanju.

Opisnik kratko opisuje en del temeljne zmožnosti in jo poskuša narediti čim bolj življenjsko. Ločimo jedrne opisnike, ki izražajo samo srž temeljne zmožnosti; in robne opisnike, ki

so podobni ali celo enaki opisnikom katere od drugih temeljnih zmožnosti. V tej knjižici prikazujemo jedrne opisnike. Opisnik je sestavljen iz splošnega opisa in konkretne prilagoditve.

Kako je opisnike v knjižici mogoče uporabiti in komu bodo najbolj koristili:

- Vsem učiteljem, da se podrobneje spoznajo s temeljno zmožnostjo Samoiniciativnost in podjetnost.
- Vsem izobraževalcem, tudi učiteljem v formalnem delu sistema izobraževanja.
- Odraslim udeležencem programov, da spoznajo pomen in mesto temeljne zmožnosti v vsakodnevnem življenju.
- Za načrtovanje – snovanje vsebinskih projektov – kot orientacija pri določevanju ciljev.
- Za animacijo udeležencev, da prepoznajo svojo izobraževalno potrebo.
- Za predstavitev temeljnih zmožnosti in zmogljivosti programa zunanjim partnerjem, na primer zavodom za zaposlovanje, centrom za socialno delo, središčem za samostojno učenje, svetovalnim središčem za izobraževanje odraslih (ISIO), itd.
- Za sumativno spremljanje napredka posameznika in skupine.
- Za formativno spremljanje napredka posameznika in skupine.
- Kot priročen pripomoček pri pripravi izvedbenega načrta.
- Za skupinsko in individualno spremljanje dela in učenja.
- Za delne in končno evalvacijo izobraževalnih programov.
- Za promocijo – npr. za izvajalsko organizacijo, ko pripravlja izvedbo programa izobraževanja odraslih iz ranljivih skupin in želi prikazati, kaj bodo učinki programa, in za splošno promocijo temeljnih zmožnosti.

Avtorji

O projektu

Morda bi veljalo iz te knjižice pripraviti prilagojen povzetek v obliki zloženke, v kateri bi bili zajeti opisniki za temeljno zmožnost Samoiniciativnost in podjetnost in bi jo prejel vsak udeleženec oziroma bi mu bila dostopna v elektronski obliki.

Darij Olenik, učitelj

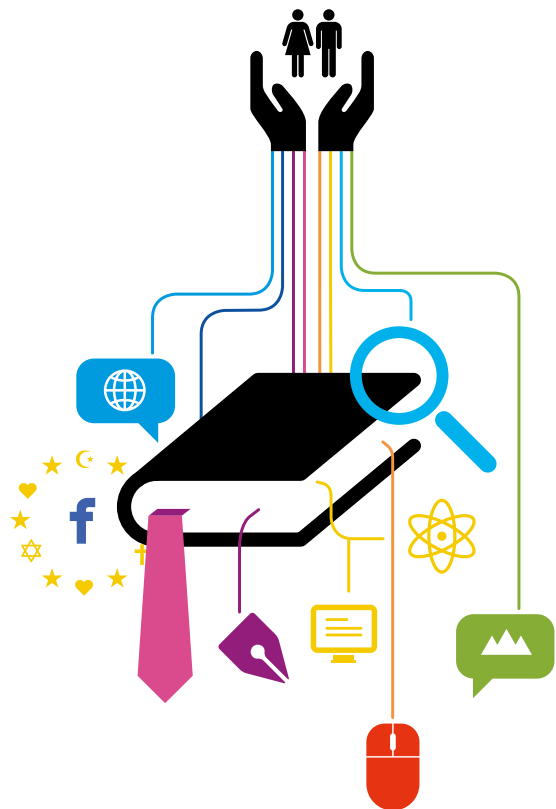
Zbirka E-knjižic je del širšega projekta »Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014«, ki je potekal na Andragoškem centru Slovenije. Del tega projekta je bila tudi aktivnost »Razvoj pismenosti«¹, znotraj katere smo pravzaprav razvili različna orodja za krepitev temeljnih zmožnosti in tudi knjižico, ki je pred vami.

Nastalo je več gradiv, ki se vsebinsko osredotočajo na posamezno temeljno zmožnost, povezuje pa jih skupni krovni naslov »Na poti do življenjske uspešnosti«. Knjižice z opisniki za izbrano temeljno zmožnost zaokrožujejo to nalogo. Poleg njih smo pripravili še priročnik z naslovom »Temeljne zmožnosti odraslih«, ki je namenjen učiteljem v izobraževanju odraslih, pa tudi strokovnim delavcem, ki prihajajo pri svojem delu le občasno v stik z odraslimi. Skoraj sočasno smo pripravili pet didaktičnih gradiv (zvočnica in izobraževalni filmi) za odrasle. Tudi ta gradiva se konceptualno navezujejo na temeljne zmožnosti.

1 Projekt je predstavljen spletni strani Andragoškega centra Slovenije: http://www.acs.si/RPUPNU_2011-2014, aktivnost »Razvoj pismenosti« pa na spletni strani: <http://mm.acs.si/pismenost/>.

Vsa gradiva skupaj – priročnik, IKT gradiva in knjižice – predstavljajo neke vrste »komplet prve pomoči« za vse odrasle, ki se težje prilagajajo sodobnim družbenim in ekonomskim razmeram, in njihove izobraževalce. V izhodišču so gradiva namenjena izobraževalcem, ki naj po svoji presoji posamezne dele predstavijo in dajo v uporabo tudi udeležencem.

Ta knjižica je vsebinsko povezana s temeljno zmožnostjo Samoiniciativnost in podjetnost. Širši koncept knjižic z natančnejšimi informacijami o projektu, metodologiji opredeljevanja opisnikov, ipd. najdete v uvodni [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#). Za takšno razporeditev smo se odločili, ker smo želeli, da bi bile krajše knjižice predvsem vsakodnevno uporabne, daljša uvodna knjižica pa je pripravljena z namenom teoretske podkrepitve koncepta, ki smo ga izbrali.

Metodološki okvir

Prilagoditev opisnika predstavlja dvo-rezen meč, saj lahko deluje kot omejitve za učitelja, ki bi ta primer razumel kot edinstven in najboljši. Primeri so le za prikaz. Ko grem skozi opisnike, imam še več idej za konkretne prilagoditve, pač glede na to, v koliko različnih programih imam izkušnje. Več primerov bi postavljalo v uporabo knjižice še več omejitev, zato je dobro, da je naveden le en primer.

Darja Kušar, učiteljica

Dve tabeli opisnikov, ki sledita v nadaljevanju, predstavljata sad več kot enoletnega raziskovanja prakse, ki ga je opravila skupina akcijske raziskave. Skupina teoretikov je zasnovala postopke, ki so celotno skupino izkušenih učiteljev praktikov in strokovnjakov vodili pri raziskovalnem vprašanju: Kaj nasičuje konkretno temeljno zmožnost? Kako lahko to temeljno zmožnost opišemo in kateri so najbolj ustrezni opisniki?

Skupina praktikov je z analizo svoje dosedanje prakse, konkretnega dela, ki ga trenutno opravljajo, in diskusijo med kolegi pripravila predloge opisnikov in področij, ki jih obsega temeljna zmožnost. Iz začetnega nabora približno 80 opisnikov za to temeljno zmožnost, je raziskovalna skupina pripravila ožji nabor opisnikov v dveh preglednih tabelah. Tabeli z opisniki predstavljata osrednji del knjižice, ki jo pravkar berete in sta izvirna dodana vrednost projektu Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014.

Konkretne prilagoditve so že uporabljeni in preverjeni načini, kako lahko določen cilj, katerega smo si kot izobraževalci zadali, približamo učečim se posameznikom.

Darja Kušar, učiteljica

Sam proces priprave opisnikov za temeljno zmožnost Samoiniciativnost in podjetnost je vzbudil številna strokovna vprašanja: glede strukture tabele, glede števila področij, ki delijo to temeljno zmožnost, glede poimenovanja teh področij, glede ustreznosti ravni zahtevnosti, glede odnosa teh opisnikov do predpisanih standardov v programih izobraževanja odraslih in tudi glede opredelitve temeljnih pojmov. Odgovore na tovrstna vprašanja, ki so se pojavila med procesom akcijskega raziskovanja, je skupina iskala s študijem literature in primerjavami ter preverjanjem v diskusijah z delovnimi kolegi. Opisniki so hkrati, vsaj v določeni meri, tudi delo širšega kroga praktikov, ki ni neposredno sodeloval v akcijski raziskavi. Sledilo je vzporedno preizkušanje v praksi in premlevanje opažanj v raziskovalni skupini. Tako so se postopno oblikovala jasna izhodišča, na osnovi katerih smo opredelili opisnik in področja, ki tvorijo temeljno zmožnost.

Opažanja, kako lahko knjižica koristi učitelju in tudi udeležencu, so zajeta v posebnem poglavju Uporaba opisnikov v praksi; nekoliko bolj poglobljeno razmišljanje o didaktičnih izzivih, ki jih prinaša to orodje, pa smo strnili v poglavju Uporaba opisnikov v didaktične namene – praktični namigi, ki ga boste našli v [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#).

Celotni koncept prikaza opisnikov za temeljno zmožnost Samoiniciativnost in podjetnost je bil ovrednoten s strani zunanje strokovnjakinje. Del njenega izvirnega premisleka najdete v poglavju »Iz recenzije«.

Temeljna zmožnost

Temeljne zmožnosti so tiste, ki omogočajo dovolj varno delovanje v delovnem in domačem okolju. Posamezniki so v takšni življenjski situaciji, da morajo krepiti svoje temeljne zmožnosti. Te bodo pripomogle, da se bodo posamezniki aktivneje vključili v delovno okolje, postali aktivnejši državljani, znali poskrbeti za svojo reaktivizacijo, kvalitetno preživljali svoj prosti čas, postali zadovoljnejši,...

Darja Brezovar, učiteljica

Temeljne zmožnosti v sodobnem svetu

Temeljne zmožnosti posamezniku v različnih okoliščinah omogočajo funkcionalno odzivanje in delovanje v širokem spektru različnih dejavnosti. So neodvisne od okoliščin delovanja in prenosljive med različnimi poklici. Posamezniku omogočajo dejavno udeležbo v družbi in osebni razvoj.

Na ravni Evropske unije (znotraj dokumenta Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje - Evropski referenčni okvir) je izbranih in opredeljenih 8 temeljnih zmožnosti, ki jih državljani potrebujejo za svojo osebno izpolnitev, socialno vključenost, aktivno državljanstvo in zaposljivost v družbi znanja.

Te temeljne zmožnosti so naslednje:

Sporazumevanje v maternem jeziku

Sporazumevanje v tujih jezikih

Matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji

Digitalna pismenost

Učenje učenja

Socialne in državljanske kompetence

Samoiniciativnost in podjetnost

Kulturna zavest in izražanje

Samoiniciativnost in podjetnost

Temeljna zmožnost Samoiniciativnost in podjetnost, kot jaz razumem, obsega: sposobnost uresničiti svoje cilje in zamisli; prepoznavanje in izkoriščanje priložnosti; ponujanje svojega znanja na način, da imaš od tega korist; razmišljanje o novostih in izboljšavah; znanje o tem, kako predstaviti svoje zamisli; znati navdušiti, da ti sledijo; imeti vizijo; učiti se iz izkušenj in napak (svojih in drugih); spoštovati nenapisana pravila (odnosi, poštenost ...); sodelovanje; razumeti odnos med odločitvijo in posledicami; sposobnost samoevalvacije; sposobnost eksperimentiranja; ni nujno, da se neposredno povezuje z denarjem/zasluzkom.

Patricija Rejec, učiteljica

Temeljna zmožnost Samoiniciativnost in podjetnost je opredeljena kot zmožnost uresničevanja posameznikovih zamisli, ki vključuje: ustvarjalnost, inovativnost, sprejemanje tveganja ter sposobnost načrtovanja in vodenja projektov za doseg konkretnega cilja. Njena značilnost je, da je v pomoč posameznikom, ne le v njihovem vsakdanjem življenju in v družbi, ampak tudi na delovnem mestu pri razumevanju ozadja samega dela in izkoriščanju ponujenih priložnosti.

To temeljno zmožnost sestavlja nabor znanj in spretnosti oziroma veščin (npr. poznavanje načrtovanja ideje in projektov, poznavanje trga ter priložnosti in izzivov znotraj njega, spretnosti predstavitve projektov, spretnosti učinkovitega razporejanja finančnih sredstev, ipd.), ki so

podkrepljene s posameznikovimi stališči do te vsebine in odvisne od osebnega odnosa do njih (npr. poslovna in osebna etika, neodvisnost in inovativnost, skrb za neprestane izboljšave, odločenost za doseganje ciljev ipd.).

Odrasli se s to temeljno zmožnostjo srečujejo v svojem delovnem okolju (na primer, predlagajo izboljšave za obstoječe stanje v podjetju, kjer so zaposleni) ter prav tako v zasebnem življenju (na primer, ko vsako leto načrtujejo družinski poletni dopust, vsakič na drugo lokacijo).

V prvem koraku je akcijska skupina oblikovala nabor zelo različnih opisnikov, ki se tako ali drugače povezujejo s samoiniciativnostjo in podjetnostjo, kasneje pa je ta nabor opisnikov strukturirala v dve področji, ki sta se glede na opisnike zdeli najbolj smiselni: področje Razvoj in vodenje poslov/projektov ter področje Razvoj in vodenje ljudi.

Dve področji, ki sestavljata temeljno zmožnost Samoiniciativnost in podjetnost sta: Razvoj in vodenje poslov/projektov ter Razvoj in vodenje ljudi.

Prvo področje, imenovano Razvoj in vodenje poslov/projektov, vključuje opisnike, povezane z naslednjimi temami: iskanje podjetniške ideje, ciljna usmerjenost, načrtovanje podjetniške ideje, prepoznavanje svojih prednosti, vztrajnost, usmerjenost v iskanje rešitev, upravljanje tveganj, predstavitev ideje drugim, zavedanje postopnosti, strokovnost, realizacija ideje, učinkovito upravljanje financ, inovativno razmišljanje, vizija, smisel za promocijo, predstavitev svojih dosežkov, evalvacija, uvajanje neprestanih izboljšav.

Drugo področje, imenovano Razvoj in vodenje ljudi, pa vključuje opisnike povezane z naslednjimi temami: motiviranje sodelavcev, upravljanje in razvoj socialnega kapitala, upoštevanje mnenj in izkušenj drugih, sklepanje kompromisov, prevzemanje odgovornosti, razvoj sodelavcev, timsko delovanje, vodenje skupine, čustvena inteligentnost, poslovna in osebna etika.

Tabela z opisniki

V tem poglavju vam predstavljamo tabeli z opisniki za temeljno zmožnost Samoiniciativnost in podjetnost. Opisniki opisujejo temeljno zmožnost, in jo skušajo narediti konkretno, uporabno, predvsem pa jo 'napolniti' s primeri iz vsakdanjega življenja odraslih. Obvladovanje te temeljne zmožnosti nam da dovolj znanja, spretnosti in iniciativnosti, da na primer: ponudimo svojo zelenjavo na tržnici, preko interneta prodajamo marmelado, ki smo jo pripravili sami; lahko bolje napredujemo v podjetju, kjer smo zaposleni ali ustanovimo kar svoje podjetje; da spremljamo mesečno porabo sredstev v gospodinjstvu in pripravimo dober načrt varčevanja; da pripravimo družinski piknik tako, da bo všeč otrokom in odraslim. Z opisniki smo torej skušali po najboljših močeh upoštevati situacije vsakdanjega življenja, v katerih se odrasli srečujemo z izzivi, ki jih s pomočjo temeljne zmožnosti Samoiniciativnost in podjetnost razrešujemo.

Jaz tabelo pojmem kot tisti del, ki je najbolj uporaben v praksi. Teorijo si predvsem enkrat prebereš, k tabelici pa bi se vračal večkrat, na primer pri načrtovanju celotnih izvedb posameznih usposabljanj, pri načrtovanju posameznih srečanj, pa tudi pri preverjanju doseženih ciljev na posameznem srečanju ali na celotnem usposabljanju.

Darja Kušar, učiteljica

Zelo praktično in uporabno pa je to, da so opisniki strnjeni v razpredelnice, da je opredeljeno področje, splošen opisnik, konkretna prilagoditev opisnika v izvedbi in zelo pomembno: primer, kako konkretno je opisnik uporabljen. Pomembno je tudi to, da je izpostavljena minimalna in optimalna raven. Tako bo knjižica uporabna za izvajalce različnih programov.

Ljuba Fišer, učiteljica

Tabeli, ki sta pred vami, zajemata opisnike, ki smo jih razdelili na dve obsežni področji: Razvoj in vodenje poslov/projektov ter Razvoj in vodenje ljudi.

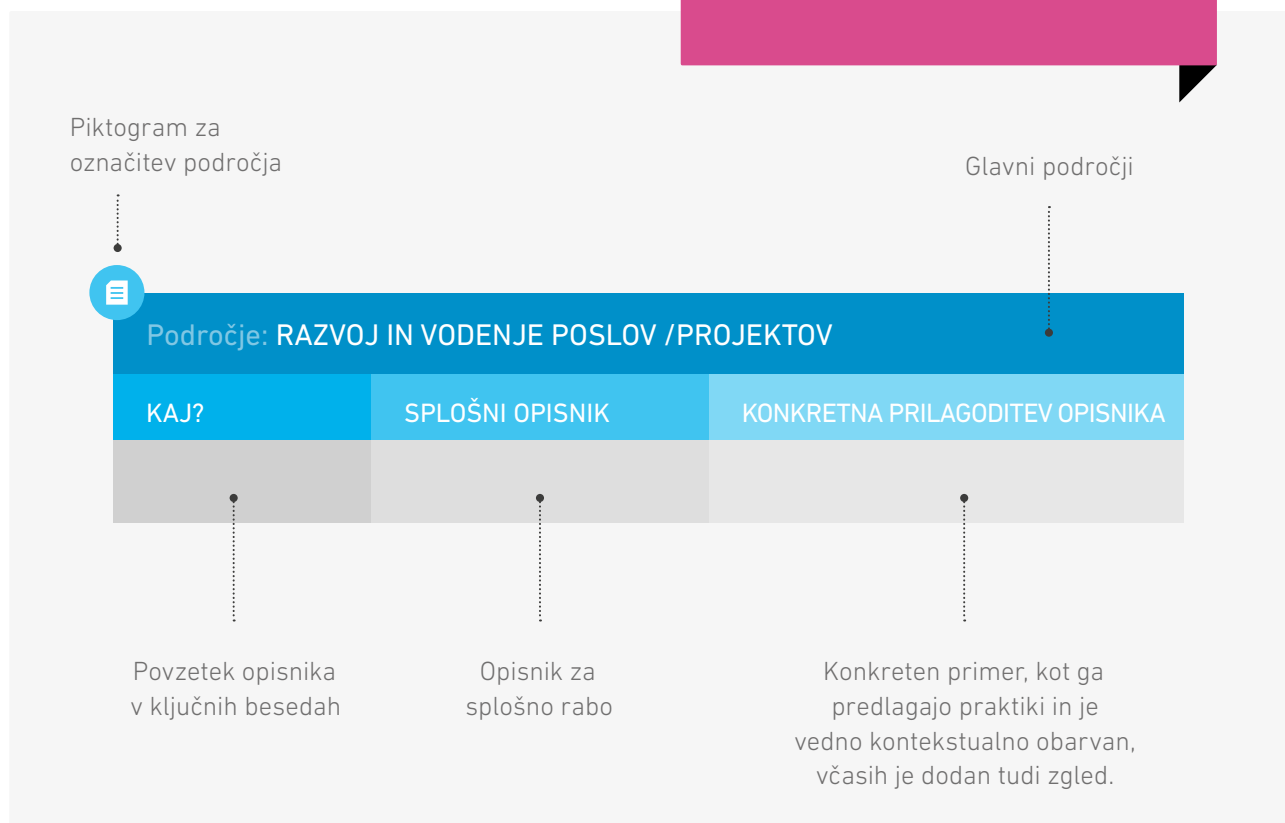
Prvi stolpec tabele je poimenovan »Kaj?«. V tem stolpcu je v ključnih besedah povzet splošni opisnik, ki je v polnem zapisu v sosednjemu stolpcu.

Drugi stolpec »Splošni opisnik« vsebuje dejanske opisnike in je uporaben za razvoj temeljnih zmožnosti v izobraževanju odraslih na splošno. Opisniki temeljno zmožnost opisujejo in prikazujejo, kaj je tisto, kar jo sestavlja². Opisnike se lahko uporabi za načrtovanje kurikula in prav tako za njegovo spremljanje.

Tretji stolpec »Konkretna prilagoditev opisnika v izvedbi« vsebuje nekoliko bolj razložene opisnike s primeri za konkretno uporabo. Pri oblikovanju tega zapisa smo razmišljali o konkretnih udeležencih, ki so se v preteklosti udeležili programov za dvigovanje ravni pismenosti. Zapisani so tako, da so učiteljem, mentorjem in udeležencem v pomoč pri spremljanju razvoja temeljne zmožnosti. Pri tem ne gre za navodila, ampak uporaben zapis, skozi katerega posamezniki pridobijo tisti prvi občutek, kaj obsega posamezno področje.

2 Na tem mestu je potrebno izpostaviti, da je opredelitev obravnavane temeljne zmožnosti z opisniki v osnovi določena s konsenzom praktikov, kot so jo zagledali v času izvajanja različnih izobraževalnih programov za odrasle. Predvidevamo, da se bo nabor opisnikov sčasoma glede na potrebe dopolnjeval z drugimi splošnimi opisniki in konkretnimi prilagoditvami opisnika.

Prikaz strukture tabele

Minimalna in optimalna raven

Opisniki so pripravljene na dveh ravneh: minimalni in optimalni in predstavljene v dveh ločenih tabelah. Na tak način sta vzpostavljene dve referenčni točki razvoja temeljnih zmožnosti. To seveda ne pomeni, da se temeljne zmožnosti razvijajo samo znotraj minimalne in optimalne ravni (to sta pravzaprav samo prvi dve ravni, ki se nadgrajujeta). Ti dve ravni predstavljata zgolj izhodišče, s katerim je začrtana pot razvoja temeljnih zmožnosti. Za posamezno raven so opisniki predstavljene v posamezni tabeli.

Učiteljem bodo opisniki v pomoč pri usmerjanju in vodenju posameznika, da bi dosegel tisti minimalni nivo znanja, ki mu v sodobni družbi, ki pred posameznika ves čas postavlja nove in nove izzive, omogoča, da bo lažje funkcioniral. Učitelji bodo lažje prepoznali tiste udeležence, ki presegajo ta minimalni nivo in jih usmerili k doseganju višjih ciljev v procesu izobraževanja ter posledično vrednotenja tako formalno kot tudi neformalno pridobljenega znanja.

Darij Olenik, učitelj

Prikaz ravni temeljne zmožnosti

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA

Minimalna raven

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA

Optimalna raven

2 različni ravni ene temeljne zmožnosti

Minimalna raven doseganja temeljne zmožnosti pomeni skromno osnovo, ki odraslemu še omogoča 'preživetje' na področju razvoja in vodenja poslov/projektov ter področju razvoja in vodenja ljudi v vsakodnevnem življenju.

Optimalna raven pomeni zadovoljivo razvito kompetenco do te mere, da se odrasli, ne glede na izobrazbo, uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah, ki zahtevajo uporabno znanje na primer: načrtovanje podjetniške ideje, usmerjenost v iskanje rešitev, predstavitev svojih dosežkov, upoštevanje mnenj in izkušenj drugih pa tudi osnove poslovne in osebne etike, itd.

Izobraževalci odraslih bodo prevzeli vlogo podpornika tistim, ki se učijo. V opisnikih na minimalni in optimalni ravni so razvidne prilagoditve v izvedbah in tudi primeri splošnih opisnikov. Tako zbrani opisniki (v knjižici) na enem mestu so vsekakor v pomoč tako izkušenejšim kot mlajšim izobraževalcem odraslih, predvsem pri snovanju izobraževalnih programov in ugotavljanju napredka posameznika.

Mateja Chvatal, učiteljica

Opisniki so pripravljene dovolj splošno, da omogočajo učitelju kar se da proste roke pri implementaciji posameznega opisnika v praksi. Konkretni primeri so dovolj življenjski, da udeleženec prepozna in ovrednoti lastno znanje pri temeljni zmožnosti. Na podlagi opisnikov za optimalni nivo lahko posameznik, ki se vključuje v proces izobraževanja in obvlada minimalni nivo sam presodi, koliko mu manjka, da bi dosegel optimalni nivo, nadgradi svoje dosedanje znanje in se pripravi na vrednotenje znanja s sprotnim preverjanjem in končnim vrednotenjem.

Darij Olenik, učitelj

Minimalna raven

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV /PROJEKTOV

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
ISKANJE PODJETNIŠKE PRILOŽNOSTI	Prepozna svoja znanja in jih zna ponuditi drugim tako, da ima od tega ekonomsko korist.	Razmisli, katero svoje znanje, veščine, zmožnosti ima za uresničitev neke ideje, ki mu bo prinesla ekonomsko korist. PRIMER: prodaja eko zelenjave. Razmisli katere pridelke/izdelke trg potrebuje in realno določi ceno, ki bi jo v zameno lahko dobil.
CILJNA USMERJENOST	Zna oblikovati realne cilje.	Za uresničitev podjetniške ideje si oblikuje realne in jasne cilje. PRIMER: Prodaja eko zelenjave. Postavi si letni cilj - prodati 2000 kg eko zelenjave.
NAČRTOVANJE PODJETNIŠKE IDEJE	Je sposoben razmisliti o načrtu, ki je potreben za uresničitev cilja.	Pristopi k izdelavi načrta za uresničitev poslovne ideje. Udeleženec razmisli kaj bi želel v naslednjih letih večjega narediti. Nato naredi načrt, kako se bo lotil dela, da bi prišel po manjših korakih do cilja. PRIMER: Cilj - prodati 2000 kg eko zelenjave. Pripravi zemljo, da bo pridelek čim lepši, poižve kakšno je povpraševanje po določeni vrsti zelenjave.
PREPOZNAVANJE SVOJIH PREDNOSTI	Udeleženec zna prepoznati svoje močne plati.	Zna opredeliti svoja močna področja (dela, ki jih opravlja z veseljem in z lahkoto) ter prepozna in našteje svoje prednosti, po katerih izstopa. PRIMER: Njegov hobi je vrtničkarstvo, tega se zaveda in išče načine, kako bi bil podjeten pri pridelavi in prodaji zelenjave.

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
VZTRAJNOST	Ovire na poti do cilja premaguje z vztrajnostjo in voljo. V oviri vidi novo poslovno priložnost.	<p>Zna vztrajati. Premaguje težave na poti do cilja in verjame v svoj projekt.</p> <p>PRIMER: Kljub toči, ki ga je prizadela, se odloči na tržnici prodajati druge pridelke, vloženo sadje in zelenjavo, domači kruh, sir, salamo... , stremi k čim manjši škodi in večji količini pridelka.</p>
USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV	Učinkovito in samostojno se spopada z ovirami na poti do cilja. Ovire sprejema kot priložnost za novo učenje in osebno rast.	<p>Tehta dejstva, ki govore v prid njegovemu načinu dela, in tista, ki mu nasprotujejo, ter išče drugačne rešitve.</p> <p>PRIMER: Peka potice. Poišče recepte v svoji bližini in se na primer prek spleta, pogovori z osebo, ki zna peči potice, a ne trži izdelka. Na podlagi več različnih virov išče najugodnejšo varianto peke potice. Izbira primerne pripomočke, sestavine, pazi na pomen temperature pečice in čas pečenja.</p>
	Za določen problem iz delovnega okolja zna poiskati izboljšave.	<p>Kritično presodi pretekle izkušnje, ko načrtuje podobne dejavnosti.</p> <p>PRIMER: Preučil oviro/problem, s katerim se je v zadnjem mesecu soočil v delovnem procesu. Najprej samostojno išče rešitev za dani problem, nato pa svoje rešitve še izpopolni ob pomoči drugih.</p> <p>Je pozitivno naravnani in išče rešitve za vsako od slabših situacij. V delovnem postopku ali izdelku poišče slabosti in jih skuša izboljšati.</p> <p>PRIMER: Zna poiskati boljše in cenejše dobavitelje in s tem znižati stroške dela oz. stroške gospodinjstva.</p>

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
UPRAVLJANJE TVEGANJ	Prepozna tveganja in oceni njihovo stopnjo.	Navdušenje nad idejo presodi z vidika tveganja. PRIMER: Oceni finančne možnosti in posledice, ki jih prinaša realizacija namakalnega sistema in protitočne zaščite pri pridelavi vrtnin.
	Zna realno presoditi prednosti in slabosti svoje ideje ter uvidi priložnosti in ovire.	Pozna osnove analize prednosti in slabosti ter priložnosti in ovir (SWOT analiza). PRIMER: Na primeru aktualne ideje premisli svoje prednosti in slabosti ter priložnosti in ovire. Opravi preprosto SWOT analizo svojega izdelka in natančno predvidi pasti in tveganja.
PREDSTAVITEV IDEJE DRUGIM	Zna drugim predstaviti svojo idejo ali poslovni načrt.	Zna jasno in na kratko predstaviti glavne točke svoje poslovne ideje. PRIMER: Svoje ideje o izboljšavi ali povečanju pridelka zna predstaviti neznanemu krogu ljudi. PRIMER: Turistična kmetija. Kot mlad kmetovalec predlaga staršem razširitev dejavnosti – s kmečkim turizmom: ponudbo domače hrane in vin z možnostjo sodelovanja gostov pri kmečkih opravilih.
ZAVEDANJE POSTOPNOSTI	Zaveda se postopnosti uresničevanja ideje.	Zaveda se, da le postopoma lahko razvije pravo podjetnost – od podarjanja svojih izdelkov, do prodaje na tržnici. PRIMER: Udeleženec začne s prodajo domačih piškotov po babičinem receptu. Najprej jih ponudi prijateljem ob različnih prazničnih dogodkih, nato se dogovori z lokalno galerijo, da jih odkupi za odprtje razstav, nato pa še s pekarno, da jih dnevno prodaja.
STROKOVNOST	Aktivno spremlja razvoj svojega strokovnega področja in se zanj usposablja.	Nenehno nadgrajuje svoje znanje na organiziranih srečanjih ali tečajih, ki jih organizirajo stanovska združenja. PRIMER: Udeležuje se tečajev društva vinarjev ali društva za ohranitev avtohtonih vrst. Tudi sam predstavlja svoje izkušnje in dosežke.

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
REALIZACIJA IDEJE	Udejanji svojo zamisel v praksi.	<p>Po korakih udejanja svojo zamisel.</p> <p>PRIMER: Potem, ko je pridobil finančna sredstva (lastna, spodbude, krediti, nepovratna sredstva ...), pristopi k realizaciji zamisli o izgradnji namakalnega sistema oziroma protitočne zaščite. Najprej preuči ponudnike in izdelovalce namakalnih sistemov oziroma protitočne zaščite. Nato obišče pridelovalca vrtnin, ki take sisteme uporablja, in se z njim pogovori.</p>
UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC	S skrbnostjo dobrega gospodarja upravlja odhodke.	<p>Naredi si mesečni plan prihodkov in odhodkov ter mu sledi.</p> <p>PRIMER: Zelo temeljito razmisli, zakaj mu je na strani dohodkov dva meseca zaporedoma ostajala večja vsota.</p>
	Zna poiskati finančna sredstva.	<p>Spremlja razpise za nepovratna sredstva.</p> <p>PRIMER: Na spletnih straneh regionalne razvojne agencije ter Ministrstva za kmetijstvo in okolje sledi aktualnim razpisom.</p>
INOVATIVNO RAZMIŠLJANJE	Je odprt za nove ideje, ki bodo vodile k izboljšanju ekonomskega položaja.	<p>Je aktiven pri iskanju novih rešitev za izboljšanje svojega ekonomskega položaja. Sledi svojim zmožnostim.</p> <p>PRIMER: Loti se povečanja svojega doterdanega vrta ali kosa zemlje, kjer že doslej prideluje zelenjavo, z namenom, da bi pridelal dovolj, da bi tudi začel prodajati.</p>
OPTIMISTIČNI POGLED V PRIHODNOST	Ima jasen in pozitiven pogled na poslovno prihodnost.	<p>Ima vizijo o svoji poslovni prihodnosti ali prihodnosti podjetja, v katerem je zaposlen.</p> <p>PRIMER: Spremlja poslovno politiko podjetja, kjer dela. Izoblikuje svojo vizijo in jo posreduje najbližjim sodelavcem, jasno opiše smer, v kateri vidi rešitve.</p> <p>PRIMER: Ima načrte za prihodnost. Razmišlja, kdo bo za njim nadaljeval dejavnost, ki jo je sam razvil.</p>

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
SMISEL ZA PROMOCIJO	Zna promovirati svojo dejavnost v lokalnem okolju.	<p>Na zanimiv in všečen način aktivno promovira svojo dejavnost/izdelke v lokalni skupnosti in širše.</p> <p>PRIMER: Aktivno spremlja in se udeležuje predstavitenih dogodkov in običajev v domačem kraju, kjer mu je dana možnost, da predstavi in ponudi lastne izdelke v pokušnjo.</p>
PREDSTAVITEV SVOJIH DOSEŽKOV	Zna doseči, da so njegovi dosežki opaženi in pohvaljeni.	<p>Svoje dosedanje delo in dosežke zna na izviren način predstaviti pred manjšo skupino. Pozornost nameni pozitivnim dosežkom.</p> <p>PRIMER: V svoji neposredni okolici (sorodniki, sosedge, prijatelji) pripravi predstavitev svoje podjetne ideje in zamisli ali prvih rezultatov. Poskrbi za dobro počutje povabljenih (npr., s pogostitvijo, podelitvijo vzorčnih primerov izdelkov, razdelitvijo vizitk...).</p>
EVALVACIJA	Pretehta uresničljivost ideje ter uvede potrebne popravke.	<p>Stalno preverja možnost uresničitve svojega projekta in uvaja potrebne izboljšave ali popravke.</p> <p>PRIMER: Spremlja dnevno, tedensko in mesečno porabo izdatkov za hrano, oblačila in redne izdatke. Načrtuje kratkoročno in dolgoročno varčevanje za izboljšave v lastnem gospodinjstvu.</p>
UVAJANJE NEPRESTANIH IZBOLJŠAV	Želi izboljšati delovni postopek ali izdelek.	<p>V delovnem postopku ali izdelku poišče slabosti in jih skuša izboljšati.</p> <p>PRIMER: Ker mu sadje ostaja pri prodaji na tržnici, se odloči za nakup ustrezne naprave in izbere ustreznega postopka za sušenje sadja ali za obiranje sadežev.</p>

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
MOTIVIRANJE SODELAVCEV	Prepozna svoja znanja in jih zna ponuditi drugim tako, da ima od tega ekonomsko korist.	Razmisli, katero svoje znanje, veščine, zmožnosti ima za uresničitev neke ideje, ki mu bo prinesla ekonomsko korist. Primer: prodaja eko zelenjave. Razmisli katere pridelke/izdelke trg potrebuje in realno določi ceno, ki bi jo v zameno lahko dobil.
UPRAVLJANJE IN RAZVOJ SOCIALNEGA KAPITALA	Opredeli, koga iz okolice bi prosil za pomoč, da uresniči svoj cilj.	Zaveda se, da so vsi njegovi znanci svojevrstna pomoč pri uresničevanju poslovne ideje. PRIMER: S pomočjo znanca mizarja postavi stojnico za predstavitev na sejmu, sosed električar pa mu napelje elektriko.
	Če sam nima dovolj znanja in/ali drugih virov, se poveže z drugimi, da v celoti uresniči podjetniško vizijo.	Najprej premisli, kaj je potrebno za uresničitev ideje. Nato določi potrebna znanja in osebe, ki ta znanja imajo, da lahko skupaj pridejo do uresnitve podjetniške ideje. PRIMER: Pri pridelovanju zelenjave se pozanima o izkušnjah starejše generacije, nato se poveže z ustreznimi svetovalci in izkušenimi pridelovalci. Upošteva nasvete in usmeritve. PRIMER: Pri pripravi sejemskega nastopa sodeluje z ostarelim kmetom, ki je priznan strokovnjak za pridelavo bio zelenjave, oblikovalci, prodajnimi svetovalci in ustrezno stanovsko organizacijo.
UPOŠTEVANJE MNENJ IN IZKUŠENJ DRUGIH	Zna premišljeno odreagirati na mnenja in predloge drugih.	Pozorno in potrpežljivo poslušá mnenja in predloge drugih in se vzdrži prenapljenih sklepov ali razlag. PRIMER: Predstavi svojo idejo, da bo v bližnji potok zaježil in ob njem naredil bajer, kjer bo gojil ribe. Pazljivo premisli pripombe, mnenja in dodatne predloge sosedov in krajanov, pri čemer upošteva njihove pomsleke in nanje s premislekom odreagira.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
SKLEPANJE KOMPROMISOV	Zna sklepati kompromise pri uresničitvi neke zamisli.	<p>Upošteva zamisli drugih, spremeni svoje zamisli, če so izkustvena dejstva dovolj prepričljiva. Ima sposobnosti združevanja različnih pogledov.</p> <p>PRIMER: Predlaga novo lokacijo in nove vsebine prijetnega druženja za izpeljavo piknika.</p>
PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI	Prevzame odgovornost za svoje naloge in naloge ne prelaga na druge, hkrati pa zna določiti zdrav okvir bremena, da ne prihaja do izgorevanja.	<p>Zavedajoč se svojih zmožnosti in sposobnosti prevzame tisti del naloge, ki jo lahko odgovorno in brez težav opravi.</p> <p>PRIMER: Kot strokovno najbolj primeren delavec v delavnici prevzame nov stroj za katerega je odgovoren in zadolžen.</p>
RAZVOJ SODELAVCEV	Svoja znanja predaja naprej ostalim, da bi skupaj prišli do želenega cilja.	<p>Znanje sistematično prenaša na mlajše rodove tudi izven svoje družine (seminarji, srečanja, tržnica, lokalni kulturni dogodki, itd.).</p> <p>PRIMER: Znanje o pravilnem sušenju sadja uspešno prenaša na člane družine.</p>
TIMSKO DELOVANJE	Zna spodbujati ter izkoriščati sinergijske učinke tima.	<p>Pri opravljanju vsakodnevnih delovnih nalog, sprejema pobude sodelavcev za osebno rast – nadaljnje izpopolnjevanje v stroki.</p> <p>PRIMER: Udeleži se tečaja za pripravo drobnega peciva ter pridobljeno znanje uspešno prenese sorodnikom in znancem in jih motivira, da bi ga skupaj izdelovali in ponudili v lokalno okolje.</p>

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
VODENJE SKUPINE	Zna ustrezno porazdeliti naloge za doseg skupnega cilja.	<p>S prepoznavanjem zmožnosti in sposobnosti posameznega člana skupine premišljeno razdeli naloge članom skupine. Ves čas spremlja napredovanje pri opravljanju naloge, opozarja na napake in pomen tega, da je naloga opravljena znotraj zastavljene časovnega okvira.</p> <p>PRIMER: Organizira in uspešno izpelje predstavitev domače turistične kmetije na dnevih kmetijstva. Pri tem mu pomagajo člani družine in zunanji sodelavci.</p>
ČUSTVENA INTELIGENTNOST	Prepozna in nadzira svoja čustva.	<p>Zaveda se svojih čustev in jih nadzira. V ustrezni meri zna pokazati tako prijetna kot manj zaželeno čustva.</p> <p>PRIMER: Razočaranja nad izkupičkom ne skriva, o tem se pogovori z zaupanja vrednim prijateljem.</p>
POSLOVNA IN OSEBNA ETIKA	S sodelavci ravna spoštljivo in dostojanstveno.	<p>Svoje ideje nesebično posreduje sodelavcem in nadrejenim. Kljub morebitnemu napredovanju, ne spremeni odnosa do njih.</p> <p>PRIMER: Ko zaloti sodelavca, da se okorišča s surovinami iz njegove delavnice, ga povabi na pogovor in prisluhne pojasnilom. Preden sprejme odločitev, kako bo ukrepal, za presojo vpraša nekoga, ki ni čustveno vpleten.</p>

Optimalna raven

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE POSLOV /PROJEKTOV

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
ISKANJE PODJETNIŠKE PRILOŽNOSTI	Prepozna pomen podjetnosti in samoiniciativnosti za osebni razvoj.	<p>Ugotovi, da so določena znanja za izvajanje podjetništva nujno potrebna.</p> <p>PRIMER: Pri pridelovanju zelenjave mora biti nenehno v stiku z uporabniki in skuša slediti njihovim željam in potrebam.</p> <p>Ozavesti podjetniške dosežke in samoiniciativnost ter se zaveda, kako pomembni so bili za njegov razvoj.</p> <p>PRIMER: S svojim delom in nenehnimi izboljšavami postopka pridelave zelenjave pridobiva izkušnje in gradi samozavest.</p>
CILJNA USMERJENOST	Cilje redno spremlja in meri ter si postavlja nove.	<p>Zna si oblikovati stopenjske cilje ter jih tudi redno meri (spremlja) in tako spremlja svojo poslovno uspešnost.</p> <p>PRIMER: Glavni cilj si razdeli na več stopenj; v prvem tromesečju leta bo prodal 700 kg eko zelenjave, v drugem tromesečju leta 500 kg, v tretjem tromesečju leta 500 in v zadnjem tromesečju leta 300 kg eko zelenjave.</p>
NAČRTOVANJE PODJETNIŠKE IDEJE	Zna pripraviti poslovni načrt in se zaveda njegove pomembnosti ter sproti preverja njegovo uresničevanje.	<p>Zaveda se, zakaj je potrebno izdelati pisni poslovni načrt, saj ta predvideva posamezne časovne korake, ki omogočajo sprotno preverjanje uresničevanja. Načrt redno spremlja in ga zna fleksibilno prilagajati glede na situacijo.</p> <p>PRIMER: S pomočjo smernic napiše poslovni načrt za svojo dejavnost (npr. turistična kmetija). Zastavi si realen časovni program, kako pogosto bo preveril uresničevanje načrta. Tega programa se trdno drži.</p>

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
PREPOZNAVANJE SVO- JIH PREDNOSTI	Na poti do cilja udejanji in spretno uporabi in izkorišča svoje močne plati ter svoja znanja.	<p>Na podlagi konkretno zastavljenega cilja, preuči katera znanja ima za doseg.</p> <p>PRIMER: Opredeli, katere so njegove prednosti pri socialnem podjetništvu - v čem je boljši od drugih, nato razmišlja, v katerih konkretnih dejavnostih bi svoje prednosti lahko izkoristil.</p> <p>PRIMER: Enako naredi za svoje podjetje - v čem je boljše podjetje od konkurence in katere so tiste prednosti, ki jih lahko promovira navzven. Iz prednosti razvije poslanstvo podjetja, ki je dolgoročno usmerjeno in postavljeno za daljše obdobje.</p>
VZTRAJNOST	Sledi svojim ciljem, kljub morebitnemu nasprotovanju drugih.	<p>Je prepričljiv v predstavljanju stališč; zakaj tako in ne drugače.</p> <p>PRIMER: Zakaj opustitev dela proizvodnje. Utemeljuje z resničnimi primeri neekonomičnosti in podkrepi s strokovnimi mnenji sodelavcev.</p>
USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV	Iz neugodnih okoliščin zna ustvariti priložnost.	<p>V zahtevnejših delovnih in tržnih razmerah zna najti pozitivno plat in jo skuša nadgraditi v priložnost.</p> <p>PRIMER: Znižanje odkupne cene breskev v Fructalu predstavlja kmetu nov izziv za iskanje novih kupcev in drugih oblik prodaje in predelave sadja. Išče nove ideje, kje in kako bi vipavski kmet lahko prodajal breskve po višji ceni, kakor jih odkupuje Fructal.</p>
	Težave, ki se mu pri delu pojavijo, hitro odpravljajo. Tako mu predstavlja delo vir veselja in izzivov.	<p>Zbiranje odpadnega materiala – predelava in uporaba odpadnih snovi (les, kovina, papir, karton,...) – zazna kot novo področje dela. Vztraja, da so tudi odpadki lahko nova priložnost za zaslužek. Prepričuje svoje sodelavce za akcijo. Zamisel izpelje tudi sam, a v manjšem obsegu.</p> <p>PRIMER: Mizar lahko iz žagovine naredi palete za kurjavo, lahko jo uporabi za kompost, lahko jo proda kmetu, ki imajo živino, ipd.</p>

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV	Za določen problem iz delovnega okolja zna poiskati izboljšave.	<p>Ko pride do problemov, zmore prevzeti vodilno vlogo in pripeljati stvari do konca.</p> <p>PRIMER: Aktivno se vključi v odkrivanje divjih izpustov odpadkov v svojem okolju, ker so krajani izrazili sum, da s svojo dejavnostjo onesnažuje okolje. Predlaga rešitev problema ustreznim službam.</p>
UPRAVLJANJE TVEGANJ	Zna oceniti, kdaj je tveganje še sprejemljivo	<p>Trezno presodi vse okoliščine za novo naložbo.</p> <p>PRIMER: Glede na dane naložbe, premisli, kakšen bi bil možen najslabši izid dogodka in premisli, ali bi bilo tveganje sprejemljivo ali mogoče zanj pogubno.</p>
	Pravočasno prepozna pasti in tveganja pri delu ali izdelku glede na tržne, ekološke in gospodarske razmere.	<p>Spremlja dogajanja v družbi, ki se tičejo njegove dejavnosti.</p> <p>PRIMER: Pri pridelovanju vrtnin se zaveda klimatskih sprememb in negotovosti, ki jih te prinašajo in se na to ustrezno odzove.</p>
PREDSTAVITEV IDEJE DRUGIM	Zna z argumenti predstaviti prednosti svoje poslovne ideje in navidezne pomanjkljivosti utemeljiti kot prednost.	<p>Svojo poslovno idejo predstavi pred skupino, jo skuša zanj pridobiti ter zna ubraniti svojo idejo ali poslovni načrt pred protiargumenti.</p> <p>PRIMER: Za vložena sredstva za nabavo potrebnega materiala razloži možnost tveganja in predstavi še druge možnosti za uporabo materiala.</p> <p>PRIMER: Svojo poslovno idejo - kako povečati hektarski donos - zna prepričljivo predstaviti potencialnim investitorjem.</p>
ZAVEDANJE POSTOPNOSTI	Zna dolgoročno načrtovati - za nekaj let naprej.	<p>Zna pripraviti terminski plan svojega dela, prodaje in vlaganj za obdobje 5 let naprej, pri tem se zaveda načela postopnosti.</p> <p>PRIMER: Pripravi načrt, ki prikazuje postopni razvoj socialnega podjetja za obdobje 5 let. Pri tem predvidi razvoj storitev, potrebna vlaganja ter število sodelavcev glede na količino dela.</p>

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
STROKOVNOST	Zaveda se pomena nenehnega izobraževanja za razvoj svojega področja dela in s tem poslov.	<p>Pripravljen se je dodatno izobraževati za določena dela, za katera mu primanjkuje veščin in spretnosti.</p> <p>PRIMER: Glede na načrt razvoja, določi katera znanja mu primanjkujejo. Pouči se, katera izobraževanja so na voljo. Preišče možnosti, da bi svoje dosedanje izkušnje tudi formalno ovrednotil, na primer s pridobitvijo nacionalne poklicne kvalifikacije.</p>
REALIZACIJA IDEJE	S pomočjo drugih institucij uresniči svojo idejo.	<p>Pri realizaciji ideje išče različne vire v okolju.</p> <p>PRIMER: Na Zavodu za zaposlovanje se prijavi na razpis za samostojnega podjetnika. Predstavi idejo o odprtju računalniškega servisa in storitev, prepriča s poslovno vizijo ter pridobi finančna sredstva za zagon.</p>
UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC	Svoj zaslužek uspešno vlaga v osebni razvoj ali nadaljnji razvoj podjetja.	<p>Del zaslužka vedno nameni za razvoj ideje.</p> <p>PRIMER: Vzporedno z vključitvijo v izobraževanje poišče zaposlitev, da lahko staršem v finančni stiski pomaga s svojimi prihodki. Poišče študentsko delo v gostinstvu, del zaslužka porabi za izobraževanje, ostalo pa nameni staršem.</p> <p>PRIMER: Z zaslužkom posodobi avtomehanično delavnico, nakupi nove stroje in orodja ter tako lahko opravi več dela.</p>
INOVATIVNO RAZMIŠLJANJE	Aktivno išče nove ideje in vidi priložnost tam, kjer je drugi ne (izstopa po tem, da vidi več priložnosti).	<p>Je inovativen in iznajdljiv pri spremembah in uvajanju novosti na področju pridelave in prodaje lastnih pridelkov ali izdelkov.</p> <p>PRIMER: Uspešno uvaja nove sorte zelenjave, ki ni običajna za lokalno pridelavo. Zelenjavo ponudi v obliki tedenskega zaboječka raznolike zelenjave stalnim kupcem.</p>
OPTIMISTIČNI POGLED V PRIHODNOST	Kljub težavam in oviram trdno verjame v svojo vizijo in deluje v njeni smeri.	<p>Ne glede na morebitne ovire na trgu oz. v širšem okolju zna poiskati nove priložnosti v smeri zastavljene vizije.</p> <p>PRIMER: Kljub težavam zaradi vremenskih razmer in posledično slabšega pridelka zna poiskati druge možnosti v svoji dejavnosti. Na primer izdelava zeliščnega mila.</p>

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
SMISEL ZA PROMOCIJO	Organizira izobraževalna in družabna srečanja za svoje kupce.	<p>Zna na domiselni način predstaviti svoje ideje ali izdelke. Pri tem uporablja sodobno IKT tehnologijo.</p> <p>PRIMER: Ker želi ohraniti stik s kupci tudi izven sezone, vsaj enkrat letno organizira degustacijo svojih pridelkov, suhomesnatih izdelkov, vina ..., za stalne kupce in druge.</p>
PREDSTAVITEV SVOJIH DOSEŽKOV	Svoje dosežke uspešno izkoristi za graditev osebne znamke.	<p>Zna predstaviti svoj pridelek (izdelek) na sebi lasten in izviren način. Pri predstavljanju izdelkov in dosežkov uporablja zgodbe.</p> <p>PRIMER: S kvalitetno in unikatno predstavitvijo pridelkov zelenjave, kamor vključi še zgodbo o zgodovini pridelave teh vrtnin v svojem kraju ter zdravem načinu življenja, si poveča krog zadovoljnih kupcev, ki njegove izdelke priporočajo tudi drugim.</p>
EVALVACIJA	Ovrednoti že realizirano idejo.	<p>Načrtno spremlja novosti na področju pridelovanja zelenjave in sadja. Povezuje se s sosedi in lokalno skupnostjo pri uvajanju novosti na obdelovalnih površinah.</p> <p>PRIMER: Za vsako novo sezono pridelave zelenjave pripravi izboljšavo, odpravi napake in skuša zmanjšati škodo, ki je nastala zaradi napačnega načrtovanja, vremenskih nepravilnosti ali drugih nepredvidenih dogodkov.</p>
UVAJANJE NEPRESTANIH IZBOLJŠAV	Stremi k nenehnim izboljšavam delovnih postopkov, procesov ali izdelkov ter jih tudi načrtuje.	<p>Pri svojem delu spremlja pomanjkljivosti delovanja delovnega stroja ali pripomočkov. Zna uporabljati ustrezno literaturo, poišče dodatne informacije in predlaga izboljšave.</p> <p>PRIMER: Na družinskem posvetu predstavi svoje konkretne izboljšave pri spravljanju in nadaljnji predelavi in shranjevanju lastnih pridelkov.</p>

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
MOTIVIRANJE SODELAVCEV	Prepozna potenciale in vrednote sodelavcev ter jih zna povezati z vrednotami projekta in tako navdušiti druge za sodelovanje pri njegovem cilju.	<p>Pozoren je na vrednote drugih in jih obravnava individualno, zato lažje navdušuje druge za sodelovanje v skupnem projektu, kjer jim dodeli ustrezno vlogo. Prepozna in nagraduje izstopajoče dosežke ter učinkovito in ustrezno pohvali dobro opravljeno delo sodelavcev.</p> <p>PRIMER: Pripravi družbeno koristen projekt urejanja okolice v naselju. Predstavi izboljšave, ureditev poti, nasadov, zamenjavo dotrajanih klopi z namenom, da bo življenje boljše za vse.</p>
UPRAVLJANJE IN RAZVOJ SOCIALNEGA KAPITALA	Razišče vse možnosti za podjetniško sodelovanje s svojimi znanci in obstoječo socialno mrežo, nenehno širi ter skrbi za njeno vzdrževanje.	<p>Razdela strategijo vključevanja svojih znancev v proces uresničevanja svoje poslovne ideje: od razvoja, distribucije in promocije storitve in produktov, do prodaje storitev. Po potrebi se poveže tudi z znanci znancev.</p> <p>PRIMER: Samozaposlitev – pridelava vrtnin. Idejo predstavi svoji ožji in širši družini in sosedom. Pripravi dogovor in razdelitev posameznih zadolžitev.</p> <p>PRIMER: Dodatno delo na kmetiji – sušenje sadja. Poišče pri ustreznih ustanovah možnost pridobitve začetnega kapitala. Vključi se v dodatno izobraževanje. Načrtuje nakup ustreznih strojev in ureditev sušilnice.</p>
UPOŠTEVANJE MNENJ IN IZKUŠENJ DRUGIH	Spodbuja izražanje mnenj in predlogov drugih ter izbrane predloge vključuje v svojo prakso.	<p>Odprt je za predloge drugih in jih tudi sam spodbuja, tako rešuje nastale težave in prilagaja delo ter procese dela.</p> <p>PRIMER: Zaradi neugodnih razmer so se pojavile težave (na primer pri pridelavi vrtnin), zato skupaj s sodelavci poišče možnosti za spremembe v prvotnem načrtu pridelave.</p>

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
SKLEPANJE KOMPROMISOV	Prepozna, prizna in razume mnenje drugih udeležencev v skupini in skuša z njimi uskladiti svojo idejo ali mnenje za skupno doseganje ciljev.	Kljub bogatim izkušnjam in znanju, ki jih ima, se zaveda pomena sodelovanja z drugimi, upošteva njihovo mnenje in spoštuje njihovo znanje in izkušnje. PRIMER: Prisluhne sinu najstniku, ki ima konkretno zamisel, kako bi izdelke iz gline oglaševal na Facebooku.
PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI	S pravo mero samokritike prevzema odgovornost za nepremišljene in napačne odločitve.	Pravočasno prepozna svojo zmoto, prizna napako in skuša odpraviti oziroma preprečiti posledice zaradi nepremišljenih odločitev. PRIMER: Pri prevzemu novega stroja v delavnici pride do poškodbe ročice, ki je nastala zaradi premalo premišljenega ravnanja. Svojo napako in nepremišljeno ravnanje prizna in je takoj pripravljen aktivno sodelovati pri odpravi škode.
RAZVOJ SODELAVCEV	Spodbuja druge, da širijo in poglobljajo svoje sposobnosti, znanja in veščine ter prenaša znanje na sodelavce z namenom, da postanejo samostojni strokovnjaki na določenem področju.	Se udeleži ali sam organizira srečanja, tečaje, seminarje, kjer svoja znanja in izkušnje lahko ponudi drugim. Spodbuja tudi druge, da se udeležijo takih srečanj in svoje znanje širijo. PRIMER: Zna izdelovati voščilnice in člane društva, katerega član je tudi sam, navduši in jih nauči izdelovanja za prodajo na stojnici.
	Zapisuje ali kako drugače beleži lastne primere dobre prakse.	Sam ali s pomočjo drugih zapisuje ali kako drugače dokumentira primere lastne dobre prakse in jih preko tiskanih ali elektronskih oblik posreduje drugim. PRIMER: Sam ali s pomočjo drugih posname film, v katerem predstavi postopek priprave izvorne domače jedi, ki je pripravljena iz lastnih pridelkov.

PODROČJE: RAZVOJ IN VODENJE LJUDI

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
TIMSKO DELOVANJE	S svojim delovanjem v timu aktivno in odgovorno spodbuja vzpostavljanje identitete "mi".	Motivira sodelavce za skupno izvedbo nalog. Spodbuja k vztrajnosti in dokončanju sprejetih nalog. Zaveda se, da je vsak član tima drugačen in ima drugačno vlogo ter potrebuje drugačne spodbude.
	Razume pomen in vlogo, ki jo ima, kot član skupine.	Odgovorno prevzema zastavljene naloge in jih skuša opraviti vestno, natančno in pravočasno.
VODENJE SKUPINE	Z dobrimi medsebojnimi odnosi spretno vodi druge, da uresničijo svoje zamisli.	Zna voditi druge k skupnemu cilju, jih pri tem usmerjati in deliti naloge v skladu z osebnostnimi lastnosti posameznikov v skupini. PRIMER: Pri prevzemanju novega CNC stroja organizira sodelavce tako, da vsak prevzame svoj del naloge. Pri tem pazi, da vsak svojo nalogo varno in pravočasno opravi.
ČUSTVENA INTELIGENTNOST	Pokaže razumevanje do čustev in doživljanja drugih.	Vedenje zna prilagoditi čustvom drugih in situaciji, ne glede na lastno doživljanje.
POSLOVNA IN OSEBNA ETIKA	Pri ustvarjanju in delitvi dobička je pozoren na vse udeležence. Ravna v skladu s poslovno etiko (spoštovanje etike, delitev dobička glede na uspešnost, itd.).	Izdela natančen obračun vseh sredstev z upoštevanjem vseh udeležencev pri njegovi dejavnosti, ob morebitnem dobičku se s sodelavci in glede na možnosti na tržišču dogovori za nadaljnja vlaganja. PRIMER: Po uspešnem nastopu na kmetijskem sejmu, del dobička razdeli med vse tiste, ki so s svojim delom prispevali k uspehu.
	Redno poravnava obveznosti do zaposlenih in dobaviteljev.	PRIMER: Odgovorno poravnava obveznosti do dobaviteljev, tudi če s tržišča še ni dobil vseh sredstev.

Uporaba opisnikov v praksi

V tem poglavju bi želela vsekakor izpostaviti, da je knjižica pomagalo. Učitelj si mora za programe, katere izvaja, pripraviti svoje izvedbene načrte, pri sami izvedbi, pa lahko išče ideje, asociacije tudi v opisnikih, ki so predstavljeni s konkretnimi prilagoditvami.

Darja Kušar, učiteljica

V tem poglavju je nekaj najbolj ključnih poudarkov, kako, opisnike uporabiti v praksi. Podrobnejšo razlago za posamezno področje uporabe boste našli v [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#), v poglavju Uporaba opisnikov v didaktične namene – praktični namigi.

Tu smo nanizali le področja v obliki opomnika, v Priročni knjižici z navodili za uporabo pa so ta področja podrobneje opisana. Teoretsko podprto razmišljanje o tej temi je bogato opremljeno in podkrepljeno z mnenji sodelujočih praktikov.

Opisniki ne smejo biti razumljeni kot že vnaprej pripravljen načrt, kaj bomo delali v nekem programu. Ali pa kot zaključni vprašalnik, po katerem bi si pokljukali, ali smo vse naredili.

Darja Kušar, učiteljica

Učitelji pripravijo izvedbeni načrt, v katerem posebej opredelijo lastne dejavnosti in posebej dejavnosti učenca. Znotraj načrta uporabijo posamezne opisnike za oblikovanje ene ali več učnih enot, časovno opredelijo trajanje posamezne učne enote in uporabo sodobnih učnih pripomočkov ali IKT, ki je na voljo udeležencem. Pri tem so, zlasti mlajšim in manj izkušenim učiteljem, v pomoč primeri konkretnih prilagoditev opisnika v izvedbi. Primeri, ki so navedeni v delovni in vzorčni tabeli naj bi vsak učitelj prilagodil svoji konkretni skupini udeležencev.

Darij Olenik, učitelj

Še enkrat pa želimo poudariti, da je nabor opisnikov v obeh predstavljenih tabelah v tej knjižici določen na podlagi konsenza in da ga je mogoče širiti in spreminjati. Od izobraževalcev pričakujemo, da bodo opisnike kritično presodili in jih uporabili v skladu s konkretnimi okoliščinami.

Ko želimo opisnike uporabiti v didaktične namene, lahko razmišljamo o naslednjih področjih njihove uporabe:

- Primerni so za animacijo udeležencev, saj omogočajo bolj natančen opis programa oz. je ob njih mogoče poudariti različne koristi, ki jih bodo udeleženci imeli, če bodo razvijali temeljno zmožnost do te mere, kot jo opišejo opisniki.
- Dve tabeli z opisniki (za minimalni in optimalni nivo) omogočata hitro in udeležencu prijazno spoznavanje o dejansko potrebnih znanjih, spretnostih, veščinah, da bi vsaj minimalno oziroma dovolj dobro obvladali to zmožnost, in tudi o lastnem odnosu do samoiniciativnosti in podjetnosti.
- To gradivo v e-obliki omogoča lahek dostop do ključnih informacij tudi tistim odraslim, ki se zaradi različnih razlogov ne morejo vključiti v izobraževanje, in se želijo učiti samostojno.
- Tabela z opisniki je koristen pripomoček za učinkovit razvoj temeljnih zmožnosti, saj nakazuje, kaj vse je potrebno za njeno minimalno in optimalno razvitost.
- Nabor opisnikov omogočajo sprotno spremljanje napredka odraslega v različnih programih, bodisi s pomočjo predlaganega pripomočka bodisi z uporabo samih tabel z opisniki.
- Omogočajo tudi spremljanje napredka posameznika med izvedbami različnih programov oziroma po njih.
- Tabele z opisniki so za učitelja in mentorja vir dragocenih podatkov pri presojanju, kako programe še bolje prikrojiti skupini, ko je program že v teku.

- Učitelje seznam usvojenih opisnikov (tako skupine v celoti kot posameznikov) oskrbuje s povratnimi podatki o napredovanju.
- Opisi pridobljenega znanja po zaključenem programu so dragoceni za pravilno prepoznavanje in morebitno priznavanje neformalnega znanja.
- Nabor opisnikov za to temeljno zmožnost je pomembna informacija za svetovalce v institucijah, kakor so zavod za zaposlovanje, center za socialno delo, središča za samostojno učenje, svetovalna središča za izobraževanje odraslih (ISIO) in podobno, ki posameznike usmerjajo v različne oblike izobraževanja, oziroma jim svetujejo v postopkih vrednotenja in priznavanja neformalno pridobljenega znanja in izkušenj.

Mentor s pomočjo opisnikov osvešča udeležence o njihovih temeljnih zmožnostih, tudi z namenom, da jih začnejo sami prepoznavati. Udeleženci ugotovijo, katere dosejajo in kaj morajo še izpopolniti, doseči ali se naučiti.

Jasmina Šubic, mentorica

Pripomočka za delo z udeležencem

Kaj zmorem na področju samoiniciativnosti in podjetnosti

Učiteljem priporočamo, da skupaj z udeleženci uporabijo poseben pripomoček **Kaj zmorem na področju samoiniciativnosti in podjetnosti**, v bistvu seznam opisnikov, ki smo ga pripravili prav v ta namen. Da bi pomagal tudi udeležencu, ki se uči samostojno, smo ga poenostavili v največji možni meri. Oblikovan je tako, da ga je z lahkoto mogoče razmnoževati in v primerni obliki ponuditi odraslim, da si sami označujejo, kaj bi na primer želeli od vključitve v program v zvezi s temeljno zmožnostjo Samoiniciativnost in podjetnost. Analiza dobljenih informacij posameznih udeležencev, ki se vključujejo v določen program, lahko učitelju občutno olajša načrtovanje in prilagajanje izvedbenega kurikula. Seznam je zelo uporaben tudi pri formativnem spremljanju napredka posameznika pri tej temeljni zmožnosti.

Predstavljeni seznam je zgolj primer, kako lahko učitelj pripravi seznam opisnikov za svojo ciljno skupino. Glede na to, da so ciljne skupine v raz-

Učitelji/mentorji lahko v sodelovanju z udeležencem načrtujejo cilje kar s pomočjo tabele opisnikov. Označijo opisnike posamezne temeljne zmožnosti kot cilje, ki bi jih radi dosegli in zastavijo aktivnosti, s katerimi bodo to dosegli.

Jasmina Šubic, mentorica

ličnih okoljih zelo različne, se nujno po potrebi spreminjajo tudi raven in posplošenost posameznega opisnika. Učitelj naj sam presodi, kako bo pripomoček uporabil v praksi in temu primerno prilagodi tudi njegova navodila.

Moja samoiniciativnost in podjetnost

V pripomočku z naslovom **Moja samoiniciativnost in podjetnost** boste našli najbolj poenostavljen nabor opisnikov, ki še dovolj celostno opišejo to temeljno zmožnost. Ta pripomoček je usklajen s knjižico za poslušalce, ki je sestavni del kompleta [zvočnice Temeljna zmožnost samoiniciativnost in podjetnost](#). Pripomoček boste lahko uporabili samostojno, ob ali po poslušanju zvočnice, ali pa vam bo v pomoč kot sestavni del celotnega nabora opisnikov za temeljno zmožnost Samoiniciativnost in podjetnost.

Ko bomo izvajalci seznanjeni z željami posameznika, ko bomo seznanjeni z njegovimi predznanji, nam bo lažje izvajati program. Menim, da bo pripomoček v veliko pomoč izvajalcem programov, hkrati pa tudi udeležencem, saj bo tako lažje spremljati napredek. Izvajalcem pa bo tudi lažje pripraviti program dela za določeno izobraževanje, hkrati pa bo lažje pripraviti program dela za posameznika.

Ljuba Fišer, učiteljica

KAJ ZMOREM NA PODROČJU SAMOINICIATIVNOSTI IN PODJETNOSTI

Navodila za uporabo pripomočka:

Pozorno preberite spodnji seznam, tako, da si natančno ogledate posamezno področje in izberete tiste trditve, ki najbolj ustrezajo tistemu, kar vi res **ZMORETE**.

Pri trditvah, ki ste jih izbrali, naredite kljukico v kvadratu poleg njih.

Pozorno preberite spodnji seznam, tako, da si natančno ogledate posamezno področje in izberete tiste trditve, ki predstavljajo del znanja, ki ga pri sebi **NAJBOLJ POGREŠATE**.

Pri trditvah, ki ste jih izbrali, naredite križec v kvadratu poleg njih.

Razvoj in vodenje poslov/projektov

ISKANJE PODJETNIŠKE PRILOŽNOSTI

Znam opredeliti, katero svoje znanje, veščine, zmožnosti imam za uresničitev neke ideje, ki mi bo prinesla ekonomsko korist, npr., katere pridelke/izdelke trg potrebuje in realno določim ceno, ki bi jo v zameno lahko dobil.

ISKANJE PODJETNIŠKE PRILOŽNOSTI

Vem, kaj so moji podjetni dosežki in kje sem bil samoiniciativen. Premislil sem, kako pomembni so bili za moj razvoj, npr., s svojim delom in nenehnimi izboljšavami postopka pridelave zelenjave pridobivam vedno nove izkušnje in gradim samozavest.

USMERJENOST V CILJ

Znam uresničiti idejo - oblikujem si uresničljiv in jasen cilj.

PRIMER: Prodaja eko zelenjave: Postavim si letni cilj, prodati 2000 kg eko zelenjave.

USMERJENOST V CILJ PO KORAKIH

Znam oblikovati stopenjske cilje ter jih tudi redno meriti, npr., glavni cilj si razdelim na več stopenj; v prvem tromesečju leta bom prodal 700 kg eko zelenjave, v drugem tromesečju leta 500 kg, v tretjem tromesečju leta 500 in v zadnjem tromesečju leta 300 kg eko zelenjave.

NAČRTOVANJE PODJETNIŠKE IDEJE

Znam izdelati načrt, kako bom uresničil svojo idejo, npr., razmislim, kaj bi želel v naslednjih letih večjega narediti, oblikujem načrt, kako se bom lotil dela, da bi prišel po manjših korakih do cilja.

NAČRTOVANJE PODJETNIŠKE IDEJE

Zavedam se pomena pisnega poslovnega načrta, kjer predvidim posamezne časovne korake, ki mi omogočajo sprotno preverjanje uresničevanja načrta. Načrt redno spremljam in ga znam prilagajati glede na situacijo.

POZNAM SVOJE PREDNOSTI

Znam opredeliti, katera dela opravljam z veseljem in z lahkoto ter vem za svoje prednosti, po katerih izstopam.

POZNAM SVOJE PREDNOSTI

Na podlagi konkretno zastavljenega cilja znam natančno popisati, katera znanja imam in katera mi manjkajo za njegovo doseg.

VZTRAJNOST

Znam premagovati težave na poti do cilja, npr., kljub toči, ki je prizadela moj pridelek, se odločim na tržnici prodajati druge pridelke npr., vloženo sadje in zelenjavo.

VZTRAJNOST

Sem prepričljiv v predstavljanju stališč; zakaj tako in ne drugače.

USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV – UČINKOVITO SPOPADANJE Z OVIRAMI

Znam tehtati dejstva, ki govore v prid mojemu načinu dela, in tista, ki mu nasprotujejo ter iščem drugačne rešitve.

USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV – POZITIVNA NARAVNANOST

Sem pozitivno naravnani in iščem rešitve za vse slabše situacije. V delovnem postopku ali izdelku znam poiskati slabosti in te skušam izboljšati.

USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV – IZ NEUGODNIH OKOLIŠČIN USTVARITI PRILOŽNOST

V zahtevnejših delovnih in tržnih razmerah znam najti pozitivno plat in jo skušam nadgraditi v priložnost, npr., znižanje odkupne cene breskev v Fructalu predstavlja nov izziv za iskanje novih kupcev in drugih oblik prodaje in predelave sadja. (npr., iščem nove ideje, kje in kako bi lahko prodal breskve po višji ceni, kakor jih odkupuje Fructal.)

USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV – ODPRAVLJANJE TEŽAV

Na primer vztrajam, da so tudi odpadki lahko nova priložnost za zaslužek (npr. iz žagovine lahko naredim palete za kurjavo, lahko jo uporabim za kompost, lahko jo prodam kmetu, ki ima živino ipd.).

USMERJENOST V ISKANJE REŠITEV – ISKANJE REŠITEV

Ko pride do problemov, zmorem prevzeti vodilno vlogo in pripeljati stvari do konca.

UPRAVLJANJE TVEGANJ – OCENA TVEGANJA

Znam oceniti, kakšno tveganje zame pomeni določena odločitev, npr., finančne možnosti in posledice, ki jih prinaša realizacija namakalnega sistema in protitočne zaščite.

UPRAVLJANJE TVEGANJ – PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI

Poznam analizo prednosti in pomanjkljivosti ter priložnosti in ovir. Kadar načrtujem kaj novega, vedno opravim to analizo.

UPRAVLJANJE TVEGANJ – OCENA TVEGANJA

Glede na dane naložbe, premislim, kakšen bi bil najslabši možen izid in premislim ali bi bilo tveganje zame sprejemljivo ali mogoče pogubno.

UPRAVLJANJE TVEGANJ – PRAVOČASNO PREPOZNAVANJE TVEGANJA

Vem, da so tveganja nujna.
Na primer, zavedam se klimatskih sprememb in negotovosti, ki jih te prinašajo za pridelek v mojem bio sadovnjaku in se na to ustrezno odzovem.

PREDSTAVITEV IDEJE DRUGIM

Znam jasno in na kratko predstaviti glavne značilnosti svoje podjetne ideje.

PREDSTAVITEV IDEJE DRUGIM

Svojo poslovno idejo predstavim pred skupino, jo skušam prepričati. Znam svojo idejo ubraniti pred dvomi.

ZAVEDANJE POSTOPNOSTI

Zavedam se, da se do uresničitve ideje pride postopoma, npr., od podarjanja svojih izdelkov sorodnikom, do prodaje na tržnici.

ZAVEDANJE POSTOPNOSTI

Znam pripraviti terminski plan svojega dela, prodaje in investicij za obdobje 5 let in se pri tem zavedam, da je razvoj postopen.

STROKOVNOST

Nenehno nadgrajujem svoje znanje z učenjem od drugih, na seminarjih, strokovnih srečanjih ali tečajih.

STROKOVNOST

Pripravljen sem se dodatno izobraževati za določen poklic, za katerega mi primanjkuje veščin in spretnosti.

REALIZACIJA IDEJE

Glede na zastavljene cilje po korakih udejanjam svojo zamisel, npr. potem, ko sem pridobil finančna sredstva (nekaj lastnih virov, spodbude, krediti, nepovratna sredstva) po načrtu pristopim k izgradnji namakalnega sistema oziroma protitočne zaščite.

REALIZACIJA IDEJE

Prijavim se na razpis za samostojnega podjetnika ali podjetniško idejo. Na primer, predstavim svojo idejo o odprtju računalniškega servisa in storitev, prepričam s poslovno vizijo ter pridobim finančna sredstva za zagon.

UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC - DOBRO GOSPODARJENJE S FINANCAMI

Naredim si mesečni plan prihodkov in odhodkov ter mu sledim, zelo sem pozoren, če se bližam negativnemu finančnemu stanju.

UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC - ISKANJE FINANČNIH SREDSTEV

Zmožen sem najti potrebna finančna sredstva za uresničitev načrtov. Na primer: na spletnih straneh regionalne razvojne agencije sledim aktualnim razpisom.

UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC – OPRAVLJANJE DELA POLEG IZOBRAŽEVANJA

Del zaslужka porabim za izobraževanje ali razvoj podjetne ideje, ostalo pa namenim izdatkom.

UČINKOVITO UPRAVLJANJE FINANC – VLAGANJE ZASLUŽKA

Z zaslužkom npr., posodobim avtomehanično delavnico, nakupim nove stroje in orodja ter tako lahko opravim več dela.

INOVATIVNO RAZMIŠLJANJE

Aktiven sem pri iskanju novih rešitev za izboljšanje svojega trenutnega ekonomskega položaja. Sledim svojim dejanskim zmožnostim. Na primer tako, da se lotim povečanja svojega dosedanjega vrta, z namenom, da bom pridelke začel prodajati v podvojeni količini.

INOVATIVNO RAZMIŠLJANJE

Sem inovativen in iznajdljiv pri spremembah in uvajanju novosti na področju pridelave in prodaje lastnih pridelkov ali izdelkov.

OPTIMISTIČNI POGLED V PRIHODNOST - RAZMISLEK O PRIHODNOSTI

Imam načrte za prihodnost. Že sedaj razmišljam, kdo bo za menoj nadaljeval mojo dejavnost, ki sem jo sam razvil.

OPTIMISTIČNI POGLED V PRIHODNOST - VIZIJA

Ne glede na morebitne ovire na trgu oz. v širšem okolju znam poiskati nove priložnosti v smeri zastavljene vizije.

SMISEL ZA PROMOCIJO

Oglašujem svojo dejavnost/izdelke v lokalni skupnosti in širše, npr., udeležujem se vseh predstavitvenih dogodkov v domačem kraju, kjer mi je dana brezplačna možnost, da predstavim in v pokušnjo ponudim lastne izdelke.

SMISEL ZA PROMOCIJO

Znam na domiselni način predstaviti svoje ideje ali izdelke. Pri tem uporabljam sodobno IKT tehnologijo.

PREDSTAVITEV SVOJIH DOSEŽKOV

Svoje dosedanje delo in dosežke znam (na izviren način) predstaviti pred manjšo skupino.

PREDSTAVITEV SVOJIH DOSEŽKOV

Znam predstaviti svoj izdelek na sebi lasten in izviren način, npr., s kvalitetno in unikatno predstavitvijo pridelkov iz zelenjave, si povečam krog zadovoljnih kupcev, ki moje izdelke priporočajo tudi drugim.

PREVERJAM MOŽNOSTI

Stalno preverjam možnost uresnitve svojega projekta in uvajam potrebne izboljšave ali popravke, npr. spremljam dnevno, tedensko in mesečno razliko med dohodki in stroški.

ŠIRŠE PREVERJAM MOŽNOSTI

Načrtno spremljam novosti na področju pridelovanja zelenjave in sadja. Pogosto se družim z drugimi proizvajalci in razpravljam o težavah.

UVAJANJE NEPRESTANIH IZBOLJŠAV

V delovnem postopku ali izdelku sem vedno pozoren tudi na slabosti in te skušam izboljšati. Zelo sem pazljiv do pripomb svojih strank.

UVAJANJE NEPRESTANIH IZBOLJŠAV

Na svojem delovnem mestu spremljam pomanjkljivosti delovanja delovnega stroja ali pripomočkov. Znam uporabljati ustrezno literaturo, poiščem dodatne informacije in preizkusim izboljšave.

Razvoj in vodenje ljudi

MOTIVIRANJE SODELAVCEV

Prepoznam in aktiviram potenciale in zmožnosti drugih. Navdušujem druge, da sodelujejo pri uresničevanju mojih zamisli.

MOTIVIRANJE SODELAVCEV

Pozoren sem na vrednote drugih in jih obravnavam pri vsakem posebej. Zato jih znam navdušiti za sodelovanje v skupnem projektu in jim dodeliti ustrezno vlogo. Prepoznam in nagradim izstopajoče dosežke ter učinkovito in ustrezno pohvalim dobro opravljeno delo sodelavcev.

UPRAVLJANJE IN RAZVOJ SOCIALNEGA KAPITALA – ISKANJE POVEZAV V NEPOSREDNI OKOLICI

Zavedam se, da so vsi moji znanci svojevrstna pomoč pri uresničevanju poslovne ideje.

UPRAVLJANJE IN RAZVOJ SOCIALNEGA KAPITALA – POVEZOVANJE Z DRUGIMI

Najprej pretehtam, kaj je potrebno za uresničitev moje ideje, nato določim potrebna znanja in druge osebe, ki ta znanja imajo, da lahko skupaj pridemo do uresnitve.

UPRAVLJANJE IN RAZVOJ SOCIALNEGA KAPITALA

Imam strategijo vključevanja svojih znancev pri uresničevanju moje podjetne ideje: od razvoja, distribucije in promocije storitve in produktov, do prodaje.

UPOŠTEVANJE MNENJA IN IZKUŠNJE DRUGIH

Pazljivo poslušam predloge drugih in jih tudi sam spodbujam.

UPOŠTEVANJE MNENJ IN IZKUŠENJ DRUGIH

Pozorno in potrpežljivo poslušam mnenja in predloge drugih in se vzdržim prenapljenih sklepov ali razlag. Kljub morebitnemu nestrinjanju jim povem, koliko spoštujem njihovo znanje in izkušnje.

SKLEPANJE KOMPROMISOV

Kljub bogatim izkušnjam in znanju, ki jih imam, se zavedam pomena sodelovanja z drugimi, zato pogosto upoštevam njihovo mnenje.

SKLEPANJE KOMPROMISOV

Upoštevam zamisli drugih, spremenim svoje prepričanje, če so njihovi argumenti dovolj prepričljivi. Sem sposoben združevanja različnih pogledov.

PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI

Zavedajoč se svojih zmožnosti in sposobnosti prevzamem tisti del naloge, ki ga lahko odgovorno in brez težav opravim, npr., kot strokovno najbolj primeren delavec v delavnici prevzamem nov stroj.

PREVZEMANJE ODGOVORNOSTI

Pravočasno prepoznam svojo zmoto, priznam napako in skušam odpraviti oziroma preprečiti posledice zaradi nepremišljenih odločitev.

RAZVOJ POTENCIALNIH SODELAVCEV

Znanje sistematično prenašam na mlajše rodove tudi izven svoje družine (seminarji, srečanja, tržnica, lokalni kulturni dogodki itd.).

RAZVOJ SODELAVCEV – PRENOS ZNANJA NA DRUGE

Udeležim se ali sam organiziram seminarje, srečanja, tečaje kjer svoja znanja in izkušnje ponudim drugim (npr., izdelujem voščilnice, zato druge člane društva, katerega član sem, naučim izdelovanja za prodajo na stojnici, sam tako prodam večje količine).

RAZVOJ SODELAVCEV – PRIMERI DOBRE PRAKSE

Sam ali s pomočjo drugih slikam in opisujem ali kako drugače dokumentiram primere iz svoje dejavnosti, na katere sem še posebej ponosen, in jih preko tiskanih ali elektronskih oblik posredujem drugim.

TIMSKO DELOVANJE

Pri uresničevanju svoje podjetne ideje si oblikujem ožji krog ljudi, ki mi pomagajo, sprejemam pobude sodelavcev.

SPODBUJANJE TIMSKEGA DELA

Motiviram druge za skupno izvedbo ideje. Spodbujam k vztrajnosti in dokončanju sprejetih nalog, četudi pride do medsebojnega trenja. Spore na vsak način skušam razrešiti.

ODGOVORNO TIMSKO DELOVANJE

Odgovorno prevzamem zastavljene naloge in jih skušam opraviti vestno, natančno in pravočasno.

RAZDELITEV DELA DRUGIM (VODENJE SKUPINE)

S prepoznavanjem zmožnosti in sposobnosti posameznega člana skupine premišljeno razdelim naloge drugim članom skupine.

VODENJE SKUPINE

Znam voditi druge k skupnemu cilju, jih pri tem usmerjati in deliti naloge v skladu z njihovimi osebnostnimi lastnostmi (npr., pri prevzemanju novega stroja organiziram sodelavce tako, da vsak prevzame svoj del naloge, kjer bo lahko najbolj uspešen).

ČUSTVENA INTELIGENTNOST

V ustrezni meri znam pokazati tako prijetna kot neprijetna čustva, kadar je potrebno. Znam pohvaliti in tudi pogrjati.

ČUSTVENA INTELIGENTNOST

Vedenje znam prilagoditi čustvom drugih in situaciji, ne glede na lastno doživljanje.

OSEBNA ETIKA

S sodelavci ravnam spoštljivo in dostojanstveno, ne glede na to, kako pomembni so za moj projekt.

POSLOVNA ETIKA – DELITEV DOBIČKA

Pri ustvarjanju in delitvi dobička sem pozoren na vse udeležence.

POSLOVNA IN OSEBNA ETIKA – PORAVNAVA OBVEZNIH FINANČNIH IZDATKOV

Redno poravnavam obveznosti do zaposlenih in dobaviteljev.

MOJA SAMOINICIATIVNOST IN PODJETNOST

2

Navodila za uporabo pripomočka:

Pozorno preberite spodnjo trditve. Izberite tiste trditve, ki najbolj ustrezajo temu, kar vi res **ZMORETE**.

Trditve, ki ste jih izbrali, označite s kljukico v kvadratu.

Znam prepoznati priložnosti za sebe, družino, za svoje poklicno delo, novo poslovno dejavnost, dodaten vir zaslužka, sploh možnost, da delam in ob tem morda kaj zaslužim.

Hočem razumeti, kaj vse vpliva na končni iztržek, saj iz lastne izkušnje vem za potrebne korake, morebitne težave, in znam oceniti, kako močna volja je potrebna, da so ovire premagane.

Vidim širše od svojih težav, presojam vzroke za dogajanje okrog sebe.

Poznam svoje delo in razmišljam o tem, kaj delam najboljše, kaj se moram naučiti, kje so lahko nevarnosti.

Se nenehno učim in pridobivam novo znanje in veščine, ker se zavedam, da bom tako izboljšal svoje delo ali izdelke.

Vem, kdaj sem resnično zadovoljen z opravljenim delom in iztržkom, kaj je zame plačilo in imam merila, kakšno naj bo.

Razumem, zakaj je treba tudi v zasebni dejavnosti spoštovati nenapisana pravila, se držati dogovorov, biti pošten, skrbeti za šibkejše, se zavedati pomena dobrih medsebojnih odnosov pri poslu.

Znam oceniti, kaj tare predpostavljene, sodelavce, zavedam se, v kakšnem položaju sem sam in v kakšnem drugi.

Znam delati tako, da sem za zgled drugim.

Začel sem razmišljati o problemu in iskati rešitev na podjeten način.

Poiskal sem pomoč pri drugih in s tem naredil prvi korak.

Razmišljam o tem, kaj znam in kaj me zanima, kaj bi bilo mogoče uresničiti.

Našel oziroma razvil sem svojo »poslovno« idejo. Naredil sem načrt, kako bi svojo zamisel uresničili.

Nisem odnehal kljub morebitnim razočaranjem.

Raziskujem, kaj vse bi še lahko pridružil osnovni zamisli.

Svoje zamisli razvijam tako, da poskušam z manjšimi spremembami, vse znova razmislim, se spet učim in tako večkrat ponovim krog.

Naučil sem se, da za uspeh potrebujem: voljo, vztrajnost, znanje in druge ljudi.

Odlikujejo me naslednje lastnosti, ki mi pomagajo vztrajati, čeprav pričakovani učinki dolgo niso opazni:

Obvladujem razočaranje in stres.

Svoj življenjski ritem znam prilagoditi novi dejavnosti.

Za svoje cilje pridobivam druge družinske člane.

Sem pogumen.

Z ljubeznijo in pošteno opravljam svojo dejavnost.

Priročni slovar

Splošni pojmi

KLJUČNE KOMPETENCE ALI TEMELJNE ZMOŽNOSTI

»Temeljne zmožnosti ali ključne kompetence so tiste zmožnosti, ki niso odvisne od okoliščin delovanja in posamezniku ne glede na specifične okoliščine omogočajo funkcionalno odzivanje in delovanje v širokem spektru različnih dejavnosti. So prenosljive med različnimi poklici, predvsem pa posamezniku omogočajo udeležbo v družbi in osebni razvoj.«
(*Temeljne zmožnosti odraslih, 2012*)

KOMPETENCA

»Kompetenca je zmožnost posameznika, da pridobljeno znanje in veščine v skladu s svojimi vrednotami in stališči uporabi v kompleksnih, raznovrstnih in nepredvidljivih situacijah.«
(*Temeljne zmožnosti odraslih, 2012*)

POKLICNE KOMPETENCE

»Poklicne kompetence so izkazane možnosti posameznika, da uporablja svoje sposobnosti in znanja pri dejavnem obvladovanju običajnih in spremenljivih poklicnih razmer (CEDEFOP, 1999); zmožnost zadostiti zahtevam zaposlitve oziroma specifičnim delovnim vlogam; zmožnost napraviti nekaj dobro (ETF, 1997). Poklicne kompetence delimo na tiste, ki so specifične za posamezen poklic, in na ključne kompetence, ki so poklicno transversalne in jih je mogoče razvijati s ključnimi kvalifikacijami.«

[Spletna stran CPI](#)

OPISNIK

Opisniki opisujejo temeljno zmožnost in prikazujejo, kaj je tisto, kar jo sestavlja. Opisnike se lahko uporabi za načrtovanje kurikula in prav tako njegovo spremljanje.

Seveda je potrebno uporabljati ustrezne termine, vendar je za vsakdanjo uporabo nujno, da je knjižica prijazna do vseh bodočih uporabnikov.

Slovar ključnih pojmov je zelo pomemben del knjižice. Za ciljno skupino učiteljev je ustrezen, za udeležence pa bi morale biti razlage posameznih pojmov bolj poljudne.

Darja Kušar, učiteljica

MINIMALNA RAVEN OPISNIKOV

Minimalna raven opisnikov predstavlja tisto osnovno, kar odrasli posameznik potrebuje za 'preživetje' v sodobni družbi.

OPTIMALNA RAVEN OPISNIKOV

Optimalna raven pomeni zadovoljivo razvito temeljno zmožnost do te mere, da se odrasli, ne glede na izobrazbo, uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah.

VREDNOTENJE

»Ugotavljanje ustreznih vrednosti danemu pojavu po določenih merilih«
(*Veliki splošni leksikon, 2006*).

V izobraževanju odraslih je vrednotenje opredeljeno takole: »Vrednotenje (in priznavanje) kot postopek, v katerem ovrednotimo znanje, spretnosti, kompetence, ki si jih je posameznik pridobil ali razvil v svojem življenju in različnih okoliščinah: z izobraževanjem, delom, s prostovoljskimi in prostočasnimi dejavnostmi.«
<http://vpnz.acs.si/portal/>

Specifični pojmi

SAMOINCIATIVNOST

»Samoiniciativnost je lastnost. Označuje posameznika, ki si zelo prizadeva za uspeh in uveljavitev. Ta človek deluje sam od sebe ali ima nenehno potrebo po lastnem delovanju.«

(Slovar slovenskega knjižnega jezika)

PODJETNOST

»Podjetnost je sposobnost, da se lotimo več nalog hkrati in jih v celoti opravimo. 'Je podjeten' – rečemo človeku, ki je dovolj drzen in verjame sam vase.«

(Slovar slovenskega knjižnega jezika)

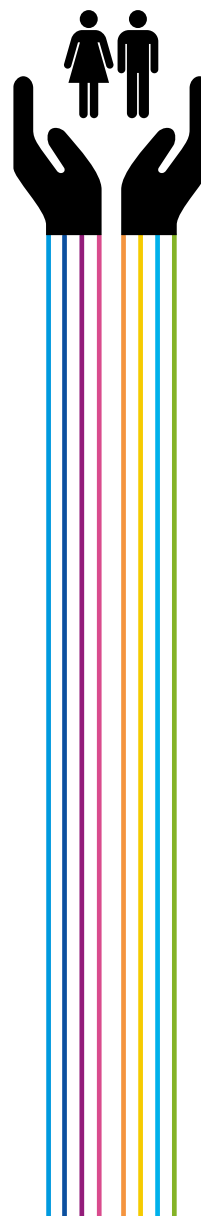
EVALVACIJA

»V najbolj splošnem pomenu lahko evalvacijo opredelimo kot sistematično zbiranje podatkov o nekem pojavu z namenom dati o njem sodbo in/ali ga na podlagi tega tudi izboljšati«

(Marentič Požarnik: Evalvacija – kakšna, za koga, čemu?, 1999).

Učitelji imajo v knjižicah oporo in orientacijo za delo, poenotena je terminologija na področju spremljanja napredka, olajšan način spremljanja in končnega ocenjevanja napredka.

Olga Veldin Bednjanič, učiteljica

Viri in literatura

- Javrh, P. (ur) (2011). *Obrazi pismenosti. Spoznanja o razvoju pismenosti odraslih*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Javrh, P. in Kuran, M. (ur.). (2012). *Temeljne zmožnosti odraslih*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje. (2007). Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
- Marentič Požarnik, B. (1999). *Evalvacija – kakšna, za koga, čemu?*. *Sodobna pedagogika*, Letn. 50, št. 4, str. 20-36.
- Spletna stran ACS Vrednotenje in priznavanje neformalnega znanja. Dostopno na: <http://vpnz.acs.si/portal/>
- Slovar slovenskega knjižnega jezika – spletna izdaja. (2000). Ljubljana: ZRC SAZU. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>
- Veliki splošni leksikon. (2006). Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Iz recenzije

Samoiniciativnost in podjetnost

Dr. Danijela Brečko

Vsebina knjižice prinaša praktičen, uporabniku prijazen in hkrati sistematičen pregled temeljne zmožnosti Samoiniciativnost in podjetnost. Knjižica poleg nizanja temeljnih zmožnosti (kompetence) Samoiniciativnosti in podjetnosti ponudi uporabniku vpogled v splošni opis teh zmožnosti, kot tudi konkretne opise uporabe. Dodana vrednost priročnika so pripomočki za delo z udeleženci – kaj zmorem na področju samoiniciativnosti in podjetnosti. Vprašanja o že razvitih zmožnostih kot tudi primanjkljajih namreč sprožajo tudi pri uporabniku programa jasno fokusirane potrebe in s tem notranjo motivacijo po nadaljnjem izobraževanju.

Skupaj 28 kratkih opisov nazorno prikazuje, katera znanja, spretnosti, sposobnosti, prepričanja ter vrednote vključuje temeljna zmožnosti Samoiniciativnosti in podjetnost. Kratki opisi so razdeljeni v dve področji: vodenje projektov/poslov in vodenje ljudi. Področje vodenja poslov/projektov vključuje 18 kratkih opisov. Sledijo si v vrstnem redu, ki odraža razvoj podjetništva v praksi – od iskanja ideje do nenehnih izboljšav. Področje vodenja ljudi obsega 10 opisov, od motiviranja sodelavcev do poslovne in osebne etike, potrebnih za razvijanja posla v sodelovanju z drugimi ljudmi.

Splošni opisniki temeljne zmožnosti Samoiniciativnost in podjetnost so opredeljeni dovolj široko in hkrati jasno ter nedvoumno. Zapisani so v enem ali največ dveh kratkih stavkih in nazorno prikazuje, kaj posamezna temeljna zmožnost pomeni. Splošni opisniki konkretno ponazarjajo, kaj naj oz. mora posameznik znati, da bi le to

dvignil na minimalno oz. optimalno raven. Tako zapisani splošni opisniki usmerjajo učitelja pri programiranju izobraževalnih vsebin, učečemu posamezniku pa so dobrodošel pripomoček za oblikovanje in postavljanje učnih ciljev.

Konkretne prilagoditve opisnika dodatno ponazarjajo kakšno vedenje mora posameznik razviti pri temeljni zmožnosti Samoiniciativnost in podjetnost. Veliko dodano vrednost predstavljajo konkretni primeri uporabe te zmožnosti, ki usmerjajo učitelja pri oblikovanju praktičnih primerov.

Opisniki za temeljno zmožnost Samoiniciativnosti in podjetnosti so ustrezno umeščeni na minimalno in optimalno raven. Minimalna raven predstavlja osnovo, optimalna raven pa višje razvito temeljno zmožnost. Delitev na ti dve ravni je pomembna za stopenjski razvoj te temeljne zmožnosti, nakazuje pa tudi nadaljnjo pot razvoja te zmožnosti še na višjo raven.

Menim, da si knjižica zasluži uvrstitev med temeljne priročnike tako za učitelje ter šole, ki se ukvarjajo z razvojem izobraževalnih programov za krepitev kompetence Samoiniciativnost in podjetnost, kot tudi za vse institucije, ki se ukvarjajo z razvojem ranljivejših skupin odraslih kot je zavod za zaposlovanje, center za socialno delo, nevladne organizacije ter druge.

Dostop do gradiv in kompletov

Gradiva in kompleti v podporo razvoja posameznih temeljnih zmožnosti odraslih, ki so nastala v projektu »Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014«, so prosto dostopna strokovni javnosti in odraslim prek spletne strani <http://mm.acs.si/pismenost/>

V okviru zgoraj omenjenega projekta so nastala naslednja strokovna in izobraževalna gradiva:

1. Priročnik Temeljne zmožnosti odraslih

2. Serija izobraževalnih filmov in zvočnica »Na poti do življenjske uspešnosti«:

- zvočnica Samoiniciativnost in podjetnost, vložna knjižica za izobraževalce, priročna knjižica za poslušalce
- izobraževalni film Učenje učenja
- izobraževalni film Sporazumevanje v maternem jeziku
- izobraževalni film Samoiniciativnost in podjetnost
- izobraževalni film Matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji

3. Komplet e-knjižic Opisniki temeljnih zmožnosti:

- Priročna knjižica z navodili za uporabo 4 knjižic za posamezno temeljno zmožnost;
- Opisniki temeljne zmožnosti Sporazumevanje v maternem jeziku;
- Opisniki temeljne zmožnosti Matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji;
- Opisniki temeljne zmožnosti Samoiniciativnost in podjetnost;
- Opisniki temeljne zmožnosti Učenje učenja.

E-knjižice uporabljajte, kot bo za vas najbolj primerno. Poljubno jih dopolnjujte, spreminjajte, prav tako si jih z lahkoto natisnete, saj smo v ta namen knjižice pripravili v A4 formatu. Predlagamo, da si najprej preberete Priročno knjižico z navodili za uporabo, šele nato knjižice za posamezne temeljne zmožnosti.

Vsa navedena vizualna in zvočna gradiva so urejena tako, da se lahko prosto pregledujejo na spletu, neposredno predvajajo v izobraževalne namene ali se natisnejo za uporabo.

Avtorji bomo hvaležni za vaša mnenja, ocene in morebitna vprašanja!

Kontakt: Andragoški center Slovenije, Središče za raziskave in razvoj.

